

ніхто не повернувся. Залишилися лише співці “щасливого радянського життя” та поодинокі, хто через хворобу чи іншу причину не поїхав до тодішньої столиці.

Згодом почався новий етап у житті бандури. Потугами майстрів Олександра Корнієвського, Івана Скляра, Василя Герасименка та інших замість традиційної діатонічної з натуральним звукорядом бандури був створений зовсім інший, хроматичний інструмент, якому доступні майже всі твори західної класики. Виробництво цих бандур було поставлено на промисловий потік. Ними почали устатковувати безліч тріо, ансамблів, капел, її викладають в музичних школах, училищах, консерваторіях. Вона стає в один ряд з академічними інструментами.

Цим протекціоністським заходом більшовицька система майже повністю вбила самобутність, а найголовніше – сокровенну сутність кобзарства. Зникли братства з їх традицією, автентичним репертуаром, філософією життя та високими езотеричними знаннями.

Та попри всі сподівання активних руйнівників традиції та народного інструментарію їхні надії не здійснилися. Зусиллями великого ентузіаста Юрія Ткаченка відродилася старосвітська бандура та автентична кобзарська традиція в особах її основних представ-

ників: Миколи Будника, Миколи Товкайла. Володимира Бикова, Володимира Кушпета, Михайла Хая. Тараса Компаниченка, Павла Зубченка, Григорія Ковалю, Ігоря Рачка, Костя Черемського...

У 1997 році Всеукраїнська Спілка кобзарів отримує статус творчої спілки. Почався новий етап творення кобзарського братства. Спілці, яку очолив відомий бандурист Володимир Горбатюк, вдається замирювати штучно роздуті і часто надумані протистояння між академістами та автентиками, ансамблями та солістами, вокалістами та інструменталістами, чоловіками та жінками, спрямовуючи кожну гілку на виконання своїх специфічних завдань та об'єднуючи їх на основі взаємоповаги та взаємопідтримки. Почали діяти осередки спілки у Дніпропетровській, Рівненській, Львівській, Сумській областях та Києві.

Треба зазначити, що з'їзд відбувся завдяки фінансовій допомозі голови Правління “Промінвестбанку” В. Матвієнка, голови Української фінансової групи В. Бабица, Міжнародного фонду “Відродження”, Фонду ім. Григорія Китастого, Акціонерного товариства “Оболонь”, редакції газети “Говорить і показує Україна”.

м. Ірпінь *Ренат ПОЛЬОВИЙ*
Київської області

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ГОРДІЙЧУКА

У травні 1999 року Миколі Максимовичу Гордійчуку – видатному українському музикознавцеві, музично-громадському діячу, доктору мистецтвознавства, професору, заслуженому діячу мистецтв України, лауреату премії ім. М. В. Лисенка виповнилося б 80 років від дня народження.

Народився він 9 травня 1919 року в с. Чорнорудці Ружинського району Житомирської області в сільській родині. Освіту здобув у Київському музичному училищі ім. Р. М. Глієра (1940), Київській консерваторії ім. П. І. Чайковського (1947) та аспірантурі при ній (1950).

Трудова біографія М. М. Гордійчука пов'язана з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Тут після закінчення консерваторії у 1947 році він працював науковим співробітником. У 1955-60-х рр. очолював відділ музики і музичного фольклору, у 1974–90-х – відділ музикознавства. З 1960 по 1973 був заступником директора Інституту, у 1991–95 – професором-консультантом. В ІМФЕ він захистив кандидатську (1954) та докторську (1972) дисертації, в тому ж році отримав звання професора. Саме в Інституті

мистецтвознавства розгорнулася його багатогранна наукова, культурологічна і музично-громадська робота.

Перу Миколи Максимовича належить понад 500 наукових праць, серед яких численні монографії, брошури, статті (понад 120 у збірках), розвідки, рецензії, відгуки (близько 140 журнальних та 260 газетних), більш як 100 науково відредагованих робіт, присвячених актуальним проблемам історії та сучасності української музичної культури. Цей величезний доробок охоплює винятково широке коло питань нашої музичної культури.

Монографії та статті М. Гордійчука, у яких він відкрив нові сторінки становлення і розвитку української симфонічної музики – це була магістральна лінія його наукових інтересів.

Він досліджував життя і творчість композиторів-класиків: М. В. Лисенка (монографія, написана у співавторстві з Л. Архімович, витримала 3 видання), М. Д. Леонтовича (2 видання), М. Калачевського, П. Козицького, С. Людкевича, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського; композиторів-сучасників: А. Штогаренка, А. Філіпенка, братів Майбород.

Учений завжди підтримував молодих композиторів, умів розгледіти у творах початківців справжнє обдаровання і талант. Він першим відгукнувся на творчість В. Губаренка, Є. Станковича, І. Карабиця, Л. Дичко, захищав сміливі пошуки Л. Грабовського, В. Сильвестрова. Він, як ніхто, бачив перспективи розвитку української музики як синтезу найсучасніших світових стилів з національним фольклором.

Велика його роль у відродженні в повоєнний час української музичної фольклористики: брав безпосередню участь у багатьох експедиціях, уклав і опублікував декілька пісенних збірок, був одним з ініціаторів видання багатотомної академічної серії “Українська народна творчість”. Він також упорядкував і підготував до друку фольклорну спадщину М. Лисенка, П. Сокальського, П. Демуцького, М. Грінченка.

За ініціативи М. Гордійчука в ІМФЕ розпочалося багатотомне академічне видання “Історії української музики”. Він був головою редколегії виданих перших чотирьох її томів, автором багатьох розділів.

М. Гордійчук створив власну школу музикознавців-україністів. Під його керівництвом 48 науковців стали докторами та кандидатами наук. Міністерство культури і мистецтв України постійно зверталося до нього за фаховими консультаціями щодо оцінки різних аспектів національної музичної культури. Усіх, хто спілкувався з ним, вражали його енциклопедичні знання, причому не лише в музичній галузі, а й у питаннях українського мистецтва та історії.

М. Гордійчук вів активне громадське життя. У Спілці композиторів України пройшов шлях від критика-початківця до секретаря правління (з 1962 р.), обирався членом президії, заступником голови СКУ, членом ревізійної комісії СК колишнього СРСР (1962–68). З 1990 він активно працював у Всеукраїнській музичній спілці. Всю свою діяльність скеровував на відродження та розбудову національної культури.

Науково-публіцистична спадщина Миколи Максимовича Гордійчука, його подвижницька праця у царині вітчизняної музичної культури і, зокрема, музикознавства, – широке поле для її дослідників.

Від початку й до самого кінця Великої Вітчизняної війни він солдатом пройшов її нелегкими дорогами, нагороджений орденом Червоної Зірки та медалями.

З нагоди 80-річчя від дня народження Миколи Максимовича Гордійчука в рамках програми “Вшановуємо ветеранів” за ініціативи Інституту мистецтвознавства, фольк-

лористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України та Київської організації Національної Спілки композиторів України при підтримці Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, Національної Всеукраїнської музичної спілки та Центру музичної інформації НСКУ у Будинку творчості композиторів “Ворзель” відбулися наукові читання “Музична культура і час”. Було виголошено понад 30 наукових доповідей, присвячених різним аспектам діяльності, творчій спадщині та особистості М. М. Гордійчука.

Як підкреслив у своєму вступному слові “Микола Гордійчук і українська музика” директор Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України академік О. Костюк, Микола Максимович Гордійчук – непересічна особистість. Його творча діяльність тривала понад чотири десятиліття. Вона охоплювала найвизначніші явища вітчизняної музичної культури. Нині якраз цей період в історії нашої держави піддається критичному переосмисленню, викликає найбільше дискусій. Тому звернення до наукової спадщини М. М. Гордійчука, її неупереджене вивчення є актуальним і важливим для українського музикознавства. Адже за роки своєї праці М. М. Гордійчук виховав цілу наукову школу, його учні плідно працюють у всіх музичних центрах України та за її межами.

У доповідях і повідомленнях висвітлювалась роль М. М. Гордійчука як фундатора національної музикознавчої школи (М. Б. Степаненко, В. І. Рожок, А. І. Муха, М. С. Юрченко); аспекти його музикознавчої діяльності (М. Д. Копиця, Р. М. Скорульська, О. С. Олійник, В. В. Кузик); критично-публіцистична спадщина (А. К. Терещенко, Б. В. Деменко). Психологічний портрет митця спробувала відтворити Т. В. Гусарчук. Зі спогадами про Майстра виступили М. П. Загайкевич, Я. С. Цегляр, Л. В. Дичко, М. І. Головащенко, І. Ф. Карабиць, син – Я. М. Гордійчук та ін.

Наголошувались відданість М. М. Гордійчука українській культурі, його просвітницька діяльність, спрямована на поширення знань про неї у світі, енциклопедичні знання в галузі вітчизняної історії та мистецтва. З’ясувалося, що М. М. Гордійчук відіграв неабияку роль у творчій долі багатьох присутніх.

Присутні віддали шану науковцю, поклавши квіти на його могилу. Матеріали наукових читань вирішено опублікувати. Вечір пам’яті М. М. Гордійчука відбувся також у Музеї ім. М. В. Лисенка.

Київ

Ірина СІКОРСЬКА